

Opvattingen over stootvogels in de twintiger jaren

Door N. Ruitenberg

*Wat in de kinderjaren
het harte boeit en tooit,
blijft eeuwig in 't geheugen,
en men vergeet het nooit.
Virginia Loveling*

We verbazen ons tegenwoordig nog wel eens over de zielskalmte waarmee meer of minder zeldzame stootvogels worden geschoten en over de trots waarmee de delinquenten zich met hun jachtbuit vervolgens laten afbeelden. Enig begrip voor deze stompzinnigheid krijgt men echter onwillekeurig indien men b.v. de nog in 1917 en 1922 uitgegeven vogelalbums onder ogen krijgt, die de Tabaksmaatschappij H. Oldenkott en zonen te Amsterdam in die jaren het licht deed zien. Voor de tekst van deze boekwerken, van wat kleiner

Buizerd in duikvlucht

Tekening: H. J. Slijper

formaat dan de bekende Verkade's albums, had men zich voorzien van de medewerking van de bekende vogelfotograaf R. Tepe. Bij de ongesigeneerde, niet overmatig fraaie plaatjes schreef deze een vrij uitgebreide toelichting, die naar men moet aannemen de toenmalige opvattingen weergeeft.

Indien men zich nu realiseert dat kinderen van 7 tot 14-16 jaar, die als regel de grootste verzamelaars/lezers van plaatjes en albums als deze zijn, nog tussen 1917 en 1922 met teksten als hieronder weergegeven werden „opgevoed”, is het niet onbegrijpelijk dat er in de afgelopen 10 jaren nog lieden rondliepen (dan ruim 50 jaar oud) die alles wat roofvogel is, menen te moeten verdelgen. Toegegeven, het zullen niet de meest intelligenten zijn geweest, maar — zie het citaat — in de jeugd opgedane kennis” blijft eeuwig in 't geheugen en men vergeet die nooit.”

Enkele relevante citaten uit de veelal uitgebreidere tekst:

Steenarend. Voor ons land een zeldzame gast. Meerdere exemplaren werden in de loop der jaren, vanaf 1850 bij ons geschoten. Het is een roofzuchtige, behendige roofvogel die door alle vogels, groot en klein, zeer gevreesd wordt, en met recht, want vanaf de muis tot het schuchtere ree en vanaf de kwartel tot de schuwe trap moet alles hem ten offer vallen. Omdat hij aan het jachtveld veel schade berokkent, is het geen wonder dat hij door de jager steeds achtervolgd wordt.

Zeearend. Bij ons grotendeels wintergast. Van november tot januari komt hij bij ons voor, wel het meest in de duinen, dicht bij de kust. Van alle arenden is hij de meest gevreesde. Zijn blik is wild. Men mist daarin het majestueuze der andere arenden. Zijn vraat bestaat voornamelijk uit vissen (...) maar hij versmaadt ook geenszins warmbloedige dieren, vooral hazen, eenden, ganzen en andere watervogels. Hij is veel minder schuw dan de steenarend en dientengevolge gemakkelijk te schieten. Hij kan echter een flink schot verdragen.

Visarend. Komt vrijwel het gehele jaar bij ons voor en ook vrij dikwijls. Voor visserijen en viskwekerijen kan hij zeer schadelijk worden.

Bruine Kuikendief. Een roofvogel die overal en algemeen voorkomt in moerassige streken en vooral in met riet begroeide meren. Is wel de grootste vijand van ons waterwild en behoort tot onze meest schadelijke vogels.

Blauwe Kuikendief. Werd tot nu toe alleen in Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant broedend waargenomen, maar ook in Limburg zal hij wel broeden. Kunnen hem rangschikken onder de aller-

Visarend

Tekening: H. J. Slijper

schadelijkste roofvogels, wier gelederen zo nu en dan eens gedund moeten worden.

Grauwe Kuikendief. Broedt in bijna alle provinciën, ook in de duinen van Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog. Ook deze Kuikendief moeten we aan de schadelijke roofvogels toevoegen, want hij rooft niet alleen een groot aantal eieren en jongen onzer meest nuttige vogelsoorten, maar weet ook dikwijls genoeg broedende vogels op het nest te snappen. In ieder geval maakt hij veel meer nuttige vogels buit dan schadelijke muizen en insecten.

Buizerd. Komt overal en algemeen, maar niet talrijk bij ons voor. Zelden bouwt deze luie, vadsige roofvogel een nieuw nest. Meestal is het een oud nest van het vorige jaar dat wat opgeknapt wordt of heeft hij beslag gelegd op een oud kraaiennest. Door het verdelgen van ontelbare schadelijke muizen en insecten wordt hij onder de nuttige vogels gerangschikt, maar daar hij in de broedtijd soms zeer veel schade kan aanrichten door het buitmaken van heel veel nuttig wild, mogen hem de meeste jagers niet gaarne lijden.

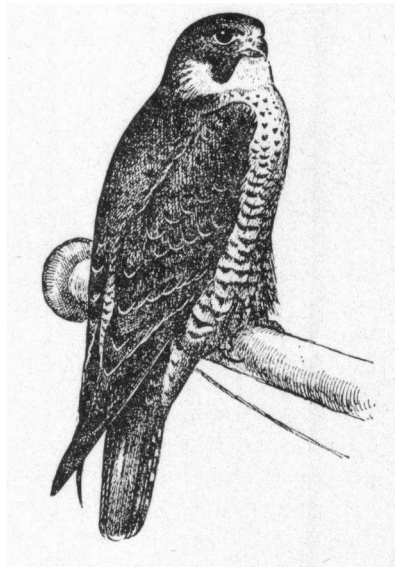
Havik. Voorzeker een van onze meest schadelijke roofvogels, zo niet de allerschadelijkste. Daar hij echter slechts in kleine getale meer bij ons voorkomt, wordt hij in schadelijkheid door de sperwer overtroffen. Door zijn nooit te verzadigen eetlust en zijn roof van alle nuttige dieren, is hij wel de meest gevreesde vijand van kippen, duiven, patrijzen, hazen, konijnen, eekhoortjes enz., want al deze maakt hij door zijn moordlust tot zijn dagelijkse slachtoffers.

Sperwer. De meest schadelijke van alle bij ons voorkomende roofvogelsoorten. Komt vrijwel met de havik overeen, maar wint het nog van hem in brutaliteit. De meest gevreesde roofvogel van de kleine vogelwereld, vooral van mussen en lijsters.

Slechtvalk. (Uitgebreide beschrijving waarin ook de africhting — door onze enige valkenvanger Adriaan Mollen te Valkenswaard — wordt vermeld).

Z'n vraat bestaat uit vogels van de grootte van een leeuwerik tot die van een wilde eend. Vooral op duiven en patrijzen heeft hij het voorzien. Hij mag dus gerust in de rij staan van onze meest schadelijke roofvogels.

Boomvalk. Hoofdzakelijk zijn het zwaluwen en leeuweriken die hem ten offer vallen. Dat de schade die hij onder de zangvogels aanricht veel groter is dan het door hem gestichte nut, laat zich gemakkelijk verklaren.

Slechtvalk

Tekening: H. J. Slijper

Nuttig en schadelijk is een kwalificatie die bij vrijwel geen enkele vogelsoort ontbreekt. Van de „overal en algemeen bij ons voorkomende *ooievaar*” heet het: „Hij voedt zich met schadelijke dieren als veldmuizen, waterratten, slangen, hagedissen (sic), insekten, slakken en wormen, maar ook met nuttige, als kleine en jonge vogels, jonge patrijzen en zelfs hazen. Hij is dus wel schadelijk voor de wildstand, zodat hij de genegenheid die men hem toedraagt, maar half verdient.”

Bij het *goudhaantje* wordt vermeld: „Buitengewoon nuttig vogeltje dat (...) bomen en struiken onophoudelijk van allerlei ontuig uit de insektenwereld zuivert!”

Het zuiveren van „ontuig uit de insektenwereld” is inmiddels in onze monocultures een bedrijf geworden waarbij wij een tijd lang meenden dat de vogels ons nauwelijks nog van dienst konden zijn. Nu de toegepaste chemische middelen — en zeker hun al te slordige toepassing — tot catastrofes van allerlei aard aanleiding hebben gegeven, herzien we onze meningen. Het is daarbij echter tevens zaak dat met alle daartoe ten dienste staande middelen die nieuwere opvattingen op uitgebreide schaal en langdurige-mondiaal! — verspreid worden. Want — met een variant op Virginie Loveling — de kinderjarenwijsheid blijft hardnekkig in het geheugen en bepalend voor veel onnadenkend gedrag op oudere leeftijd.

- N. Ruitenber*g*, *Waal*sdorperweg 13, 's Gravenhage